

Nechutová, Jana

[Kejř, Jiří. Husitský právník M. Jan z Jesenice]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. E, Řada archeologicko-klasická. 1966, vol. 15, iss. E11, pp. 183-184

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/109643>

Access Date: 24. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

na majetek poddaných, jejíž řešení je zajímavé vyloučením jakýchkoli (nejen právnických) autorit z argumentace a vůbec preferováním poddaných před vrchnostmi. Významným příspěvkem k bádání o vývoji husitské ideologie je pak poslední téma třetí kapitoly, pojednávající o pojetí trestu smrti.

Studii končí Kejř závěrem, že z podaného přehledu právnícké problematiky v kvestiích nelze sestavit systém husitských právních názorů: může sloužit spíše jako ilustrace některých směrů a snah, přičemž se zřídka setkáváme s názory revoluční levice, rozhodně ne s názory selsko-plebejské frakce, ale především se v nich odrážejí názory měšťanské opozice. I jejich výraz v kvestiích je však determinován historickými a literárními činiteli.

V Kejřově nové publikaci tedy máme před sebou významný příspěvek nejen k historii práva, ale i k historii obecné a literární: autor si totiž — a nikoli poprvé v této studii — všimá literatury doposud samostatně nestudované. Byl zde nucen, stejně jako ve většině svých dřívějších prací, čerpat především z nevydaných pramenů. Připomeňme, že při této práci sám našel několik neznámých rukopisů kvestií, většinou Husových (LF 1958, str. 209—214). Filologovi a literárnímu historikovi připomíná to množství nevydaného a nezpracovaného materiálu, kterého zde Kejř užívá, že by stálo za to věnovat se edici a literárněhistorickému rozboru těchto památek. Jistě by z literárního aspektu byla zajímavá např. kvestie „Utrum monachis licet mendicando panem manducare“, na jejíž mimořádnou účinnost Kejř upozorňuje, nebo zmíněná deduktivní kvestie bez autorit z Knínova kvodlibetu.

Jana Nechutová

Jiří Kejř, Husitský právník M. Jan z Jesenice. Praha, Nakladatelství ČSAV, 1956. Stran 178.

Kejřova knižní studie o Janovi z Jesenice je výsledkem víceletého studia osudů a díla Husova spolubojovníka a přítele (srv. Jiří Kejř, Dvě studie o husitském právnictví, Praha 1954 a řadu článků v odborném tisku). Autor mohl vyjít z hluboké znalosti nejen husitského práva, ale i historie a myšlení, jak se odráží v literatuře doby Husovy a husitské. To mu umožnilo podat podle možnosti ucelený obraz Jesenicova života, působení i literární činnosti od let jeho universitních studií až do smrti.

Kniha přesvědčivě ukazuje vnitřní logiku Jesenicova osudu: v době Kutnohorského dekretu, o jehož vydání se silně zasazoval a kdy se stal pro německou reakci předním a nejvíce nebezpečným představitelem českého kacířství, byl Jesenic hlavním mluvčím české strany na universitě, snad ještě radikálnější než Hus (I. kapitola). Dále, ve druhé kapitole, sleduje Kejř Jesenice jako Husova právního poradce a advokáta od počátků Husova procesu až do jeho smrti v Kostnici a seznamuje čtenáře jak s Jesenicovou právníčkou a strategickou obratností, tak s jeho neochvějně pevným stanoviskem v zásadních otázkách.

Třetí část studie — oddíl „Do husitské revoluce“ — představuje nové Jesenicovo působení na universitě, která je však už dokonale odcizena radikálnímu lidovému hnutí a na něj se uplatňuje především vliv utrakvistické šlechty. Sám Jesenic (jak ukazuje Kejřův výklad v kapitole „Osobnost, dílo, doba“) byl majetkově závislý na svých příznivcích mezi husitskými pány a chybělo mu jakékoli pochopení pro zájmy lidových mas; vystupuje tedy v této době jako mluvčí nejkrajnější husitské pravice, z celého programu hnutí podržuje už jen požadavek kalicha, ale přesto a přes všechny boj proti radikálním směrům v učením, např. proti chiliasmu, neopustil půdu husitství, jak to učinila v této době řada ostatních mistrů. Ironií osudu byl však stále katolickou stranou považován za nejnebezpečnějšího kacíře. Klatba na něho nebyla nikdy zrušena a naopak právě v době, kdy už po jeho někdejších radikalismu nezůstalo téměř stop, byl vypovězen z Prahy a zahynul ve vězení Oldřicha z Rožmberka.

Stejně jako vylíčení Jesenicova života a díla vlastní studií jsou cenné i oba exkursy, v nichž se Kejř zamýšlí nad možností Jesenicova autorství traktátu o papežské a světské moci z roku 1414 „Quia summum in rebus“ a protestních listů husitské šlechty do Kostnice. V prvním příloze je pak

vydán text Jesenicova spisu proti chiliastickým provoláním z roku 1420; tak Kejř vydal poslední netištěný z Jesenicových nesporných projevů. Druhou přílohu tvoří soupis literární činnosti M. Jana z Jesenice. Je výsledkem dlouhé a usilovné práce s rukopisným materiálem, která si vyžádala řádnou erudici nejen historickou, ale i filologickou a textově kritickou (srov. Jiří Kejř, *O některých spisech M. Jana Jesenice*, LF 1963).

Kniha je hodnotným příspěvkem k celkovému obrazu Husovy doby a geneze husitismu, o který naše historiografie usiluje v posledních letech zvlášť intenzivně. Kejř přitom nedává definitivní odpovědi nikde tam, kde je materiál neúplný a kde z něho nelze vyvodit naprosto jisté skutečnosti. Na studii je tedy třeba ocenit i po metodologické stránce její důkladnost a snahu po dokonale podložených závěrech, která se vždy vyplácí.

Jana Nechutová

Werner Jäkel, Methodik des altsprachlichen Unterrichts. Quelle & Meyer, Heidelberg, 1962.
Stran 254.

Po více jak desetiletém přerušení se zavádí na jedné větvi všeobecně vzdělávacích škol vyučování jazyku latinskému, takže aspoň část naší mládeže procházející střední školou bude se vzdělávat v předmětu, který pro předchozí generace byl osou celé výuky a výchovy gymnasijsního typu. Cíle dnešního vyučování jazyku latinskému budou ve srovnání s cíli minulých dob jistě omezené, ale bude nutno vedle obecného jazykového vzdělání, osvojení lexikálních elementů některých současných jazyků a vedle pochopení a výkladu mezinárodní terminologie prosazovat jako hlavní cíl poznat podstatné složky antické kultury v přesně vymezeném rozsahu přímou četbou originálu. Jak je těžké dosáhnout tohoto cíle, pozná i po krátké zkušenosti každý učitel, který přistupuje k tomuto úkolu se vši vážností a odpovědností. V prvním a částečně druhém ročníku půjde o to, aby žáci ovládli pravidelnou morfologii, základy syntaxe a osvojili si dostatečnou slovní zásobu, aby mohli s úspěchem číst přiměřeně lehké texty v originále. Na tom závisí veškerý úspěch v dalších ročnících, s tím stojí a padá také vůbec smysl vyučování latině.

Tento významný úkol bude vložen především na naše mladší učitele, protože starší učitelé svou učitelskou činnost v několika málo letech skončí a tak svých dřívějších zkušeností budou moci užít jen na krátkou dobu. Mladším učitelům se dostalo teoretického poučení v metodice předmětu, hospitací a několika hodinách praktických výstupů. Metodický ruch organizovaný krajským zařízením sice neustal úplně, učitele se ve zmenšujícím se počtu scházeli pravidelně po delších intervalech a skleslou náladu zaplašovali nejen optimistickými vidinami, nýbrž především reálnými zprávami o počtu žáků docházejících do nepovinné latiny a o pokusech, jak udržet zájem žáků, otázkami, na co se při vyučování víc zaměřit, zda na gramatiku, výklad cizích slov či literaturu, realie, mytologii, a konečně přednáškami vysokoškolských učitelů o pokroku věd o antickém starověku, o nových archeologických objevech a nových vědních disciplínách. Nic z toho nebylo zbytečné.

Pro budoucnost bude potřeba, aby si učitelé latiny cílevědoměji osvojovali metodické znalosti a schopnosti, přijímali podněty z pedagogické vědy, z didaktické a metodické teorie a ze zkušeností vynikajících praktiků a rozvíjeli vlastní iniciativu k tvůrčí činnosti ve vyučovacím a výchovném procesu. Některé cenné poznatky mohou přinést i dobré metodické příručky cizí, k nimž počítáme metodiku W. Jäkela, starého praktika, který po více než 30leté učitelské činnosti shrnuje své zkušenosti v praktické návody zdůvodněné hlubokými teoretickými vědomostmi opírajícími se o nejnovější literaturu z oboru psychologie, pedagogiky, didaktiky a lingvistiky.

V úvodu zdůrazňuje autor výchovnou stránku vyučování; učitel nemá mít před sebou jen žáka, nýbrž především člena společnosti, ideálem je mu antické *polités, civis*. V úvahách o smyslu a významu vyučování klasickým jazykům naznačuje obtíže při řešení problémů, s nimiž se potýká pedagogika západoněmeckého školství, jejíž úkoly ztěžuje nejednotnost názorů, praxe, systémů a osnov v jednotlivých spolkových zemích, a docela právem žádá, aby otázka oprávnění